

Päiväys
15.4.2025

Diaarinumero
1178/03.04.04.04.19/2023

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

15.4.2025

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **22.4.2025**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 15.4.2025 nro 420/2025, valitus ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusasiassa, eläinsuojan ilmoituspäätös, Kauhava.

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **15.4.2025 – 22.5.2025** hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **22.5.2025**.

15.04.2025

Dnro 1178/03.04.04.04.19/2023

Asia

Valitus ympäristönsuojelulain mukaisessa ilmoitusasiassa

Valittaja

[REDACTED]

Ilmoituksen tekijä

Peltolaituri Oy

Päätös, josta valitetaan

Kauhavan kaupungin ympäristöasiantuntija 29.9.2023 § 27/2023

Kauhavan kaupungin ympäristötarkastaja (oikeastaan Kaustisen kunnan ympäristötarkastaja) on hyväksynyt Peltolaituri Oy:n eläinsuojan ilmoituksen sekä vähimmäisetaisyydestä poikkeamisen hakemuksen mukaisesti ja päätökseen liitettyin määräyksiin. Ilmoitus on koskenut toimintaa kiinteistöillä 233-409-8-94 ja 233-409-8-17.

Päätökseen on liitetty määräykset 1–19, joista määräykset 2, 8, 9 ja 11 kuuluvat seuraavasti:

Yleiset määräykset

2. Ilmoituksella hyväksytään tilat 173 lypsylehmälle, 67 hiehoa (6–24 kk) ja 100 alle 6 kk ikäiselle vasikalle. Ilmoituksessa oleva eläinten keskinäinen määrä voi vaihdella, kunhan eläinyksikkökertoimilla laskettu kokonaiseläinmäärä ei ylity. Ilmoituksessa hyväksytty eläinyksikkömäärä kertoimella laskettuna on 2291,4 ey.

Lanta sekä pesu- ja jätevedet

8. Eläinsuojissa muodostuva liete- ja kuivalanta sekä pesuvedet tulee varastoida vesitiiviistä materiaalista olevissa lietesäiliöissä ja kuivalantaloissa siten, ettei ympäristöön joudu valumia. Rakenteet tulee tehdä ja korjata sekä lietesäiliö aidata maa- ja metsätalousministeriön rakentamismääräysten ja -ohjeiden mukaisesti. Lantaa ja virtsaa tulee käsitellä ja hyödyntää niin, ettei ympäristöön aiheudu valumia eikä naapureille aiheuteta kohtuutonta rasitusta.

9. Lietesäiliön ja kuivalantalan tilavuus tulee olla vähintään 12 kk varastointiaikaa vastaava, ottaen huomioon myös sadeveden ja pesuvesien määrä. Lietelannan varastointitilavuutta tulee olla luvankukaisella eläinmäärällä 5516 m³, tilavuudessa on huomioitu sadevesiä 803 m³ (sadeveden määrä laskettu lisäämällä säiliötilavuuteen säiliökorkeutta 300 mm ja laakasiiloihin 0,2 m³/m²), puristenesteitä 56 m³ ja pesuvesiä 450 m³.

Kuivalantaa kertyy lypsykarjapihatossa 400 m³ ja vasikkakasvattamossa 330 m³ vuodessa. Vasikkakasvattamon kestokuivitetun pohjan tilavuus on noin 174 m² ja lypsykarjapihaton poikimisosaston kestokuivikepohja on noin 104 m². Tyhjennyksiä tehdään vuosittain kahdesti suoraan pellolle. Kuivalannan varastointitilavuudesta voidaan vähentää kestokuivikepohjalla kertyvästä lannan osuudesta kaksi tyhjennystä, jotka tehdään kasvukaudella peltoon. Kuivalannalle tulee olla varastointitilavuutta 438 m³.

11. Lantavarastot on tyhjennettävä ja tarkastettava perusteellisesti vuosittain, mahdolliset vauriot on viipymättä korjattava.

Päätöksen perustelut

Peltolaituri Oy:n ilmoituksen mukainen toiminta täyttää valtioneuvoston asetuksessa (138/2019) asetetut minimivaatimukset hajupäästöjen rajoittamisen, lannan hyödyntämisen, jätevesien käsittelyn, rehujätteiden ja kuolleiden eläinten käsittelyn sekä toiminnan seurannan ja raportoinnin kannalta, kun toiminta toteutetaan ilmoituksen mukaan ja annettuja määräyksiä noudattaen.

Toiminta ei aiheuta myönteisen ilmoituspäätöksen esteenä olevaa terveyshaittaa, haittaa luonnolle ja sen toiminnoille, ympäristön yleisen viihtyisyyden vähentymistä tai ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä. Toiminta ei myöskään aiheuta maaperän taikka pinta- tai pohjaveden pilaantumista, tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella eikä kohtuutonta rasitusta naapurikiinteistöissä.

Vähimmäisetaisyudesta poikkeamisen perustelut

Peltolaituri Oy:n ilmoituksen mukainen toiminta ei täytä valtioneuvoston asetuksessa (138/2019) asetettuja minimivaatimuksia toiminnan sijoittumisen osalta. Ilmoituksen yhteydessä on haettu vähimmäisetaisyudesta poikkeamista. Ilmoituksella hyväksytty eläinyksikkömäärä on 2 291,4 ey.

Valtioneuvoston asetuksen (138/2019) liitteen 1 taulukon 1 mukaan kyseessä oleva eläinyksikkömäärä vaatisi etäisyyttä lähimpään häiriintyvään kohteeseen 350 metriä. Vähimmäisetaisyudesta poikkeamisen perusteluina on se, että kiinteistöllä ei ole muuta mahdollista rakennuspaikkaa tulvariskin vuoksi. Toiminta on olemassa olevaa, eikä uusia rakennuksia tai lannan varastointitiloja rakenneta. Hiekkakasvattamoksi muutettavasta konehallista pumpataan lietelanta lypsynavetan kuilujen kautta lietesäiliöön. Kasvattamon tulee sijaita lypsykarjanavetan ja vasikkakasvattamon välittömässä

läheisyydessä toiminnan sujuvan järjestämisen kannalta. Hiehokasvattamo sijaitsee lypsykarjapihaton ja vasikkakasvattamon välittömässä läheisyydessä ja tulee olemaan lähimpänä asuinrakennuksia oleva eläinsuoja. Hiehokasvattamon vieressä sijaitsevat laakasiilot.

Vähimmäisetaisyydestä voidaan poiketa, sillä laajennusosan sijoittaminen muulle soveltuvalla vähimmäisetaisyyden täyttävälle paikalle ei ole mahdollista, ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen laajennus ei aiheuta huomattavaa hajuhaittaa häiriintyviin kohteisiin. Pihapiirin asuinrakennus kuuluu samaan perhepiiriin, joka puoltaa vähimmäisetaisyydestä poikkeamista.

Korvattavat päätökset

Tämä lupa korvaa lainvoimaiseksi tultuaan Kauhavan kaupungin ympäristöasiantuntijan 6.5.2020 ilmoituspäätöksen.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittaja on ensisijaisesti vaatinut, että ympäristöasiantuntijan päätös kumotaan. Toissijaisesti on vaadittu, että suunniteltu hiehokasvattamo sijoitetaan vähintään 350 metrin etäisyydelle valittajan omistaman omakotitalon ulkoseinästä mitattuna. Lisäksi on vaadittu, että Kauhavan kaupunki veloitetaan korvaamaan valittajan oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa 300 eurolla laillisine korkoineen.

Perustelut

Sijaintipaikka on liian lähellä valittajan omistamaa kiinteistöä. Valittajan omakotitalon ulkoseinästä suunnitellun hiehokasvattamon ulkoseinään on vain 138 metriä.

Vallitseva tuulensuunta on länsi ja toiminta aiheuttaa jo nykyisellään hajuhaitan, joka rajoittaa asumista merkittävästi. Vuonna 2017 toteutetun lypsykarjapihaton rakentamisen jälkeen ulkoalueita ei ole ajoittain voinut käyttää, koska eläinsuojatoiminnan aiheuttama hajuhaitta on ollut kohtuutonta. Haju tulee sisätiloihin painovoimaisen ilmastoinnin kautta. Asuminen on vaikeutunut huomattavasti ja tulee vaikeutumaan entisestään, mikäli suunniteltu hiehokasvattamo rakennetaan ja eläinmäärää lisätään.

Kiinteistön myyminen on hajuhaitan vuoksi mahdotonta. Kiinteistö on eläinsuojatoiminnan vuoksi arvoton.

Tulvarajaa ei voi käyttää perusteluna sille, että nykyinen konehalli on ainoa mahdollinen paikka hiehokasvattamolle. Tulvaraja kulkee hakemuksesta poiketen nykyisen lypsykarjapihaton itäpuolella eikä länsipuolella. Kiinteistöt sijaitsevat tasaisella pellolla ja merkittäviä korkeuseroja ei ole.

Sijaintipaikka olisi jo vuonna 2017 tullut suunnitella siten, että toiminta on myöhemmin laajennettavissa ja siitä on mahdollisimman vähän haittaa alueen ympäristölle ja sen asukkaille. Toiminnanharjoittaja voi ostaa sijoituspaikalta maa-alueen, joka ei aiheuta haittaa naapurille eikä ympäristölle. Alueella on olemassa vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja. Vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja ei ole ilmoituksen eikä valituksenalaisen päätöksen mukaan selvitetty. Toiminnanharjoittajan kannalta ei ole merkitystä, onko hiehokasvattamon sijaintipaikka lypsykarjapihaton länsipuolella, koska hiehojen kasvatustoiminta on aiemmin ollut ulkoistettuna. Jos suojaetäisyyksiä ei ole mahdollista noudattaa, ei toimintaa tule laajentaa.

Ympäristöasiantuntijan katselmointi on ollut puutteellinen siltä osin, kun naapureita ei ole kutsuttu eikä heitä ole kuultu katselmuksen yhteydessä. Konesuoja on jo muutettu kasvattamoksi.

Luottamus Kauhavan kaupungin ympäristöviranomaiseen on heikko. Valituksessa on vedottu hallintolain 6 §:ssä säädettyyn.

Valituksenalaisen viranhaltijapäätöksen on tehnyt ympäristöasiantuntija, joka on virkasuhteessa Kaustisen kuntaan. Päätöksentekijällä ei ole ollut toimivaltaa tehdä päätöstä, koska Kauhavan kaupungin ympäristölautakunnan 27.9.2023 tekemä päätös ympäristöpalveluiden ostamisesta Kaustisen kunnalta ei ole valituksenalaisen päätöksen tekohetkellä ollut vielä lainvoimainen.

Koska valitus on johtunut Kauhavan ympäristönsuojeluviranomaisen selvästi virheelliseksi ja lainvastaiseksi katsottavasta päätöksestä, on valittajan kulut korvattava valituksen menestyessä.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Kauhavan kaupungin ympäristöasiantuntija on antanut lausunnon, jossa on todettu muun ohella seuraavaa:

Päätöstä ei tule kumota. Hiehokasvattamoksi muutettava konehalli sijaitsee olemassa olevien eläinsuojien välittömässä läheisyydessä, joten eläinten kuljetusmatkat eläinsuojasta toiseen ovat varsin lyhyet.

Hiehokasvattamon sijoittamista muualle Peltolaituri Oy:n omistamille kiinteistöille, kuten valittajan esittämille alueille, ei voida toteuttaa rakennusvalvonnallisista syistä. Tulvaherkälle alueelle, jossa esiintyy kerran 50 vuodessa tulvaa, ei voida sijoittaa eläinsuojaa. Valittajan vaatimusta suojaetäisyyksien noudattamisesta laajennuksen yhteydessä ei voida tässä tapauksessa noudattaa. Päätöksenteossa tulee myös huomioida olemassa oleva eläinsuoja, tulevan hiehokasvattamon sijainti, tulvavaaravyöhykkeet sekä kustannuskysymykset. Poikkeamisen myöntämiseen on vaikuttanut myös kokonaiseläinmäärän muutoksen suuruus (253 eläinyksikköä), joka vastaa noin 23 lypsylehmää. Laajennus ei ole niin suurta, että se aiheuttaisi kohtuutonta haittaa naapureille.

Hajuhaittojen vähentämiseen on jäädyttävät lietekuilut. Hajuhaittoihin voidaan vaikuttaa myös optimoimalla eläinten valkuaisruokintaa.

Ympäristökatselmus on suoritettu lupaprosessiin liittyen ympäristöasiantuntijan tutustumisena hankkeeseen ja paikkaan. Alue on maatalousvaltaista, ja eläinsuojatoiminta on alueella tyypillistä.

Suomessa vallitseva tuulensuunta on luoteesta päin puhaltava tuuli. Yli 30 % kaikista mitatuista tuulista tuulevat luoteesta päin.

Hiehonavetasta aiheutuu kohtalaisen pieni hajuhaittalisä olemassa oleviin eläinsuojoihin verrattuna, eikä se näin ollen aiheuta lisääntyntä tai kohtuutonta hajuhaittaa tai muuta haittaa naapurikiinteistöille. Valittajan kiinteistö sijaitsee maastollisesti korkeammalla kuin eläinsuoja, ja vallitsevien tuulen suuntien perusteella ei suoraan tuulen alapuolella. Tuulen suuntaa ei voida määrittää pysyvästi samansuuntaiseksi, jolloin hajuhaittaa voi esiintyä ajoittain valittajan kiinteistöllä.

Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuollolle on varattu mahdollisuus vastineen antamiseen. Vastinetta ei ole annettu.

Peltolaituri Oy on antanut vastineen, jossa on todettu muun ohella seuraavaa:

Päätöstä ei tule kumota. Toiminnan kannalta on olennaista, että tilan eläinsuojat sijaitsevat toistensa välittömässä läheisyydessä. Aikaisemmin hiehokasvatus on ulkoistettu. Ulkoistetun toiminnan eläinsuoja on sijainnut noin 200 metrin etäisyydellä Peltolaituri Oy:n lypsylehmien eläinsuojasta ja noin 90 metrin etäisyydellä valittajan asuinkiinteistöstä. Hiehokasvatustoiminta on näin ollen siirtymässä kauemmaksi valittajan asuinkiinteistöstä (noin 140 metrin etäisyydelle).

Kiinteistöllä ei ole muita mahdollisia rakennuspaikkoja. Uuden kasvattamorakennuksen kustannusarvio on moninkertainen verrattuna olemassa olevan rakennuksen muutostöiden kustannusarvioon. Muut mahdolliset vaihtoehdot on selvitetty ja tämän perusteella on päädytty siihen, että konehallirakennuksen muuttaminen hiehokasvattamoksi on ainoa mahdollinen sekä ympäristöllisesti ja kokonaistaloudellisesti järkevä ratkaisu. Vaatimus uudesta rakennuspaikasta hiehokasvattamolle on kohtuuton. Kyseessä oleva eläinmäärän lisäys on kokonaisuuteen nähden pieni. Konehallin muuttaminen hiehokasvattamoksi ei lisää hajuhaittoja verrattuna nykytilanteeseen eikä aiheuta kohtuutonta haittaa tai rasitusta. Kasvattamon rakentaminen olemassa olevan lietesäiliön länsi-/luoteispuolelle ei muuttaisi tilannetta valittajan kannalta. Valittajan vaatima vähimmäisetäisyys ei täytyisi. Valittaja on kiinteistöllään satunnaisesti ja asuu pääasiallisesti muualla.

Valittaja on antanut vastaselityksen, jossa on muun ohella toistettu valituksessa esitetyt vaatimukset.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus kumoaa Kauhavan kaupungin ympäristöasiantuntijan päätöksen ja hylkää Peltolaituri Oy:n ilmoituksen.
2. Hallinto-oikeus hylkää valittajan oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Perustelut

1. Pääasiaratkaisu

Sovellettavia oikeusohjeita

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä. Saman pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan: 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski; 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle; 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta; 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus; 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan ympäristölupa on oltava toimintaan, josta saattaa ympäristössä aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Ympäristönsuojelulain 29 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan liitteen 4 mukaiseen ilmoituksenvaraiseen toimintaan tarvitaan ympäristölupa, jos toiminnasta saattaa aiheutua 27 §:n 2 momentissa tarkoitettu seuraus.

Ympäristönsuojelulain 115 a §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kirjallinen ilmoitus ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta, josta säädetään tämän lain liitteessä 4. Saman pykälän 2 momentin mukaan ilmoitus tehdään sille 3 ja 4 momentissa säädetylle toimivaltaiselle viranomaiselle, jonka toimialueelle toiminta sijoitetaan. Ilmoitus on tehtävä vähintään 120 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Ilmoitus on lisäksi tehtävä 89 §:n mukaisesta muuttamisesta ja ilmoituksenvaraisen toiminnan päästöjä tai niiden vaikutuksia lisäävästä tai muusta toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos muutos ei lisää ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tai riskejä eikä ilmoituspäätöstä toiminnan muutoksen vuoksi ole tarpeen tarkistaa.

Ympäristönsuojelulain 115 b §:n 1 momentin mukaan ilmoituksessa on oltava ilmoituksen käsittelyn kannalta tarpeelliset ja sitovat tiedot toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja tekemisestä sekä siihen liitettävistä ilmoituksen käsittelyn kannalta tarpeellisista selvityksistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ympäristönsuojelulain 115 d §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on tehtävä 115 a §:ssä tarkoitetun ilmoituksen johdosta päätös (*ilmoituspäätös*). Ilmoituspäätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Viranomaisen on ilmoituspäätöstä tehdessään varmistettava, että toiminnassa noudatetaan, mitä tässä laissa ja jätelaissa sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään toiminnan sijoittumisesta, päästöistä ja niiden ehkäisemisestä, jätteistä sekä toiminnan päästöjen ja vaikutusten tarkkailusta. Päätöstä harkittaessa on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään, sekä otettava huomioon ilmoituksesta annetut lausunnot, muistutukset ja mielipiteet sekä se, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään.

Saman pykälän 2 momentin 1–4 kohtien mukaan toiminnan sallivan ilmoituspäätöksen edellytyksenä on, että toiminnasta ei, annettavat määräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella.

Eräistä naapuruussuhteista annetun lain (naapuruussuhdelaki) 17 §:n 1 momentin mukaan kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta rasitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa rasituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, rasituksen muu tavanomaisuus, rasituksen voimakkuus ja kesto, rasituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Ilmoituksenvaraisista eläinsuojista annetun valtioneuvoston asetuksen (eläinsuoja-asetus) 1 §:n mukaan asetusta sovelletaan sellaisten eläinsuojien rakentamiseen, laajentamiseen ja toimintaan, joista on ympäristönsuojelulain 115 a §:n nojalla tehtävä ilmoitus.

Eläinsuoja-asetuksen 2 §:n 1 momentin mukaan eläinsuoja, eläinsuojan laajennusosa ja lannan varastointiin tarkoitettu rakennus tai rakennelma on sijoitettava vähintään liitteessä 1 säädetyllä etäisyydellä (*vähimmäisetäisyys*) lähimmästä naapurikiinteistöllä sijaitsevasta asumiseen tai loma-asumiseen tarkoitettusta rakennuksesta, koulusta, päiväkodista, sairaalasta ja muusta vastaavasta kohteesta, jossa hajusta saattaa aiheutua haittaa ihmisten

viihtyvyydelle (*hajusta häiriintyvä kohde*). Vähimmäisetäisyyttä määriteltäessä on otettava huomioon eläinsuojan kaikkien eläinten ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitetuilla eläinyksikkökertoimilla laskettu kokonaiseläinyksikkömäärä. Etäisyys mitataan eläinsuojan, eläinsuojan laajennusosan tai lannan varastointitilan ulkoseinästä hajusta häiriintyvän kohteen ulkoseinään. Liitteen 1 mukaiseen vähimmäisetäisyyteen vaikuttaa eläinlajin ja kokonaiseläinyksikkömäärän lisäksi lantalan kattamismenetelmä tai lannan käsittelytelymenetelmä. Saman pykälän 3 momentin mukaan, jos käytössä on useampi kuin yksi liitteessä 1 tarkoitettu hajupäästöjä vähentävä tekniikka, määräytyy eläinsuojan, sen laajennusosan ja lannan varastointitilan vähimmäisetäisyys taulukon sen sarakkeen mukaan, jonka perusteella etäisyys hajusta häiriintyvään kohteeseen on suurin.

Eläinsuoja-asetuksen 3 §:n 1 momentin mukaan eläinsuojan laajennusosa ja lannan varastointitilan laajennusosa voidaan sijoittaa poiketen 2 §:n 1–3 momentissa säädetystä vähimmäisetäisyydestä, jos laajennusosaa ei voida sijoittaa kiinteistöllä muulle soveltuvalle vähimmäisetäisyyden täyttävälle paikalle ja vähimmäisetäisyydestä poikkeamisesta ei käytettävät hajun leviämistä vähentävät toimenpiteet ja tekniikat sekä paikalliset olosuhteet huomioiden aiheudu huomattavaa hajuhaittaa häiriintyvässä kohteessa. Laajennusosan sijoittamiseen poikkeustilanteessa sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 11 §:ssä säädetään ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan sijoittamisesta.

Eläinsuoja-asetuksen 11 §:n 1 momentin mukaan asetusta sovelletaan asetuksen voimaantulon (1.2.2019) jälkeen vireille tuleviin ympäristönsuojelulain 115 d §:ssä tarkoitettuihin eläinsuojien ilmoituspäätösasioihin. Saman pykälän 2 momentin mukaan mitä 2 §:ssä säädetään vähimmäisetäisyyksistä, koskee vain asetuksen voimaantulon jälkeen rakennettavia uusia eläinsuojia, uusia eläinsuojien laajennusosia ja uusia lannan varastointiin tarkoitettuja rakennuksia tai rakennelmia. Saman pykälän 3 momentin mukaan mitä 4 §:ssä säädetään lietelannan pudotus- ja pumppukaivojen kattamisesta ja rakentamisesta sekä lietelantasäiliöiden täyttämistä, sovelletaan vain asetuksen voimaantulon jälkeen rakennettaviin uusiin lietelantasäiliöihin.

Asiassa saatu selvitys

Toiminta ja sen sijainti

Peltolaituri Oy on tehnyt kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ilmoituksen olemassa olevan eläinsuojan toiminnan muuttamisesta. Tilalla on lypsylehmäpihatto ja vasikkakasvattamo, lietesäiliö sekä kuusi laakasiiloo.

Toiminnalle on 6.2.2017 myönnetty ympäristölupa. Kauhavan kaupungin ympäristöasiantuntija on 6.5.2020 antamallaan ilmoituspäätöksellä hyväksynyt eläinmäärän lisäämisen 173 lypsylehmään ja 100 alle kuuden kuukauden ikäiseen vasikkaan sekä vasikkakasvattamon vähimmäisetäisyydestä

poikkeamisen. Asiassa saadun selvityksen perusteella hiehoja ei ole aikaisemmin kasvatettu tilalla.

Valituksenalaisella päätöksellä on hyväksytty toiminnanharjoittajan ilmoitus, joka koskee eläinsuojatoiminnan laajentamista siten, että eläinpaikkoja lisätään 6–24 kuukauden ikäisten hiehojen osalta, sekä uuden hiehokasvattamon vähimmäisikäisyydestä poikkeamista. Uudessa hiehokasvattamossa tulee olemaan yhteensä 67 eläinpaikkaa 6–24 kuukauden ikäisille hiehoille. Muutosten jälkeen tilalla pidetään enintään 173 lypsylehmää, 67 hiehoa iältään 6–24 kuukautta ja 100 lehmävasikkaa iältään alle kuusi kuukautta, mikä vastaa 2 291,4 eläinyksikköä. Lypsykarjapihaton vieressä oleva konehalli muutetaan hiehokasvattamoksi. Konehalliin rakennetaan muun ohella lietekuilut ja poistoilmahormit sekä pumppukaivo ja putkiyhteys olemassa olevaan lypsylehmäpihattoon.

Lypsykarjapihatossa, vasikkakasvattamossa sekä tulevassa hiehokasvattamossa on painovoimainen ilmanvaihto. Poistoilma johdetaan ulos rakennusten katoilta lypsykarjapihatossa avoharjan ja vasikka- ja hiehokasvattamossa poistoilmahormien kautta.

Asiakirjojen ja karttatarkastelun perusteella tilakeskus sijaitsee maatalousvaltaisella haja-asutusalueella, jossa ei ole voimassa olevaa kaavaa. Uusi hiehokasvattamo sijaitsee Peltolaituri Oy:n omistamalla kiinteistöllä 233-409-8-94 noin 10 metrin etäisyydellä olemassa olevasta lypsykarjapihatosta, joka sijaitsee kiinteistöllä 233-409-8-17.

Karttatarkastelun perusteella etäisyys valittajan asuinrakennukseen olemassa olevasta lypsylehmäpihatosta on noin 185 metriä, olemassa olevasta vasikkakasvattamosta noin 205 metriä, olemassa olevasta lietesäiliöstä noin 300 metriä ja suunnitellusta hiehokasvattamosta noin 140 metriä.

Lannan käsittely ja varastointi

Pihattonavetan lannankäsittely tapahtuu liotelannalla lukuun ottamatta poikima-/sairaskarsinoita, joiden lannankäsittely tapahtuu kestokuivikepohjalla. Vasikkakasvattamon lannankäsittely tapahtuu kestokuivikepohjalla sekä lantakäytävällä toimivalla raapalla, joka vie lantakäytävällä olevan lietteen pumppauskaivoon. Kestokuivikepohjilla kuivikkeena käytetään olkea ja turvetta. Hiehonavetan lannankäsittely tapahtuu lantakäytävillä toimivilla raapoilla, jotka vievät lantakäytävällä olevan lietteen pumppauskaivoon. Pumppauskaivosta liete pumpataan putkea pitkin lypsykarjapihaton lietekuiluihin.

Lypsykarjapihaton lietekuiluissa on käytössä lämmön talteenottojärjestelmä jäähdytyksellä. Lietekuilujen tilavuus on yhteensä 400 m³. Olemassa olevassa 3 519 m³ lietesäiliössä on katteena kuorettuma ja täyttö tapahtuu alakautta lietepinnan alapuolelle. Levitysaikana lietevaunu täytetään pumppukuormaimen imukärsällä. Lisäksi lietevaunun multain on sijoitettava. Tilakeskukseen ei rakenneta laajennuksen yhteydessä uusia lietesäiliöitä.

Vähimmäisetaisyydestä poikkeaminen

Ilmoituksen mukaan lypsykarjapihaton länsipuolella kulkee tulvaraja, eikä hiehokasvattamon rakentaminen tulva-alueelle ole mahdollista. Ilmoituksen mukainen rakennuspaikka on ainoa mahdollinen hiehokasvattamolle. Toiminnan sujuvan järjestämisen kannalta hiehokasvattamon tulee sijaita lypsykarjapihaton ja vasikkakasvattamon välittömässä läheisyydessä.

Oikeudellinen arviointi

Viranomaisen toimivalta ja menettely

Hallinto-oikeudessa on valituksen johdosta ensinnä ratkaistavana, onko Kaustisen kunnan ympäristötarkastaja ollut toimivaltainen ratkaisemaan nyt kysymyksessä olevan asian sillä perusteella, että Kauhavan kaupungin ympäristölautakunnan 27.9.2023 tekemä päätös ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien ostamisesta ja toimivallan siirtämisestä ympäristötarkastajalle ei ole valituksenalaisen päätöksen tekohetkellä ollut lainvoimainen.

Kauhavan kaupungin ympäristölautakunta on päätöksellään 27.9.2023 § 35 päättänyt ympäristöpalveluiden ostamisesta Kaustisen kunnalta ja toimivallan delegoimisesta Kaustisen kunnan ympäristötarkastajalle. Päätöksestä on voinut tehdä oikaisuvaatimuksen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Ottaen huomioon, että Kauhavan kaupungin ympäristölautakunta on kuntalain 143 §:n mukaisesti voinut päättää ympäristöpalveluiden ostamista ja toimivallan delegointia koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, ei asiassa ole ilmennyt päätöksentekijän toimivaltaisuuteen liittyen puutteita.

Valituksessa on lisäksi esitetty, että ympäristöasiantuntijan katselmointi on ollut puutteellinen siltä osin, kun naapureita ei ole kutsuttu eikä heitä ole kuultu katselmuksen yhteydessä.

Asiassa saadun selvityksen mukaan toiminta-alueelle on 25.9.2023 tehty tarkastus, johon ovat osallistuneet toiminnanharjoittaja ja ympäristötarkastaja. Tarkastuspöytäkirjan mukaan tarkastuksessa on käyty läpi tilan toimintaa ja hiehonavetan sijaintia kiinteistöllä. Viranomaisen valituksesta antaman lausunnon mukaan ympäristökatselmus on suoritettu lupaprosessiin liittyen ympäristöasiantuntijan tutustumisena hankkeeseen ja paikkaan.

Hallinto-oikeus katsoo, että toiminta-alueella 25.9.2023 tehtyä käyntiä voidaan pitää valvonnallisena tarkastuksena, josta ei ympäristönsuojelulain 174 § ja hallintolain 39 § huomioon ottaen ole ollut tarpeen ilmoittaa naapurille.

Valituksenlaista päätöstä ei valituksessa esitettyjen viranomaisen toimivaltaan ja menettelyyn liittyvien seikkojen johdosta ole edellä todetun perusteella kumottava.

Asian käsittely ilmoitusmenettelyssä

Valituksessa on vaadittu valituksenalaisen päätöksen kumoamista sillä perusteella, että suunnitellun hiehokasvattamon sijaintipaikka on liian lähellä valittajan omistamaa kiinteistöä. Valituksen mukaan, jos toimintaa ei voida laajentaa eläinsuoja-asetuksen vähimmäissuojaetäisyyksiä noudattaen, sitä ei tule tehdä.

Asiassa on ilmoituksessa esitetyn ja valituksenalaisella päätöksellä hyväksytyn eläinmäärän perusteella lähtökohtaisesti kyse ympäristönsuojelulain 115 a §:n 2 momentin mukaisesta ilmoituksenvaraisesta eläinsuojan toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Ilmoituksessa on haettu ja valituksenalaisella päätöksellä on hyväksytty eläinsuoja-asetuksen 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu poikkeus mainitun asetuksen 2 §:ssä tarkoitetuista vähimmäisetäisyyksistä. Ennen kuin kuitenkin voidaan arvioida, onko eläinsuoja-asetuksen 2 §:ssä tarkoitetuista vähimmäisetäisyyksistä voitu poiketa, tai sitä onko ilmoitus voitu ympäristönsuojelulain 115 d §:n 2 momentin edellytykset huomioon ottaen hyväksyä, on valituksen johdosta arvioitava tarvitaanko ilmoituksessa tarkoitettuun toimintaan ympäristölupa ympäristönsuojelulain 29 a § huomioon ottaen sillä perusteella, että toiminnasta ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla saattaa aiheutua naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta. Valituksessa on todettu, että eläinsuojan toiminnasta aiheutuu jo nykyisellään viimeksi mainitussa lainkohdassa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Kun arvioidaan, saattaako toiminnasta aiheutua kohtuutonta räsitusta, on kyse tapauskohtaisesta harkinnasta, jossa naapuruussuhdelain 17 §:n 2 momentin edellyttämällä tavalla on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, räsituksen muu tavanomaisuus, räsituksen voimakkuus ja kesto, räsituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat. Eläinsuojien hajupäästöjen ehkäisemiseen on käytettävissä rajoitetusti teknisiä toimia, jolloin etäisyyttä häiriintyviin kohteisiin voidaan yleensä pitää hyvin keskeisenä tekijänä hajukaasujen laimentumisen kannalta. Etäisyyden lisäksi on kuitenkin otettava huomioon muun muassa alueen luonne, laajennuksen sijoittuminen alueella, hajun leviämisseit ja häiriintyvien kohteiden sijainti sekä laajentumisen jälkeinen alueen eläinyksiköiden kokonaismäärä.

Eläinsuojatoiminta laajenee ympäristönsuojelulain liitteen 3 mukaisilla eläinyksikkökertoimilla tarkasteltuna noin 1,2-kertaiseksi aikaisempaan toimintaan nähden. Ilmoituspäätöksen mukaisella eläinmäärällä (2 291,4 eläinyksikköä) eläinsuoja-asetuksen liitteen 1 taulukon 1 mukainen eläinsuojan ja lantavaraston vähimmäisetäisyys lähimmästä häiriintyvästä kohteesta on 350 metriä, mikäli lietesäiliössä on katteena luonnollinen kuorettuma ja käytössä on lantakanavien jäähdytys. Etäisyys suunnitellusta hiehokasvattamosta valittajan asuinrakennukseen on karttatarkastelun perusteella noin 140 metriä ja laajennus suuntautuu lähemmäksi valittajan asuinrakennusta nykyisiin eläinsuojarakennuksiin verrattuna. Etäisyys uudesta hiehokasvattamosta on huomattavasti lyhyempi kuin eläinsuoja-asetuksen liitteen 1 taulukossa 1 edellytetään nyt kysymyksessä olevan kaltaiselta

toiminnan laajennukselta. Poikkeamista normiohjauksessa asetetusta etäisyysvaatimuksesta ei siten voida pitää vähäisenä.

Nyt kysymyksessä olevat eläinsuojat sijaitsevat maatalousvaltaisella alueella avoimella peltoalueella, jossa ei ole merkittäviä hajun kulkeutumista estäviä maastonmuotoja tai muita esteitä. Konehallin muutostyöt eläinsuojaksi ovat verrattavissa uuden eläinsuojan tai laajennusosan rakentamiseen. Siitä huolimatta, että uusia lietesäiliöitä ei rakenneta tilakeskukseen, aiheutuu eläinmäärän lisääntymisestä hajujen lisääntymistä erityisesti eläinsuojan ilmanvaihdon ja lisääntyvän lannan sekoittamisen ja etälietesäiliöön kuljettamisen vuoksi. Koettu hajuhaitta ei lisäännä toiminnan laajenemisen myötä eläinmäärän kasvua vastaavasti, mutta on selvää, että hajua aiheuttavien yhdisteiden määrä ilmassa lisääntyy, kun tilakeskuksessa otetaan käyttöön kokonaan uusi eläinsuojarakennus. Ennalta arvioiden myös ajallisesti hajua havaitaan useammin. Ilmoituksessa on vähimmäisetäisyydestä poikkeamista koskien esitetty hajuhaittojen vähentämistoimenpiteinä lietekuilujen jäähdytys lämmön talteenotolla, kuorettuma lietesäiliön katteena sekä lietevaunun täyttäminen imukärsällä ja lietteen levittäminen sijoittavalla levittimellä. Toiminnanharjoittajan vastineessaan hallinto-oikeudelle esille tuomia tietoja toisen maidontuotantotilan toiminnasta ei ilmene ilmoituksesta eikä valituksenalaisesta päätöksestä eikä asiassa siten ole selvää, onko eri toimintojen yhteisvaikutukset huomioitu ympäristönsuojelulain 115 d §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Siitä huolimatta, että alue on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, voidaan edellä mainitut seikat huomioon ottaen todeta, että toiminnasta saattaa aiheutua ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettu seuraus, eli siitä saattaa aiheutua naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta, erityisesti hajuhaitan muodossa. Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain 29 a §:n 1 momentin 2 kohta, kysymyksessä oleva toiminnan laajentaminen edellyttää ympäristölupaa. Toiminnasta tehtyä ympäristönsuojelulain 115 a §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei siten ole voitu hyväksyä, eikä asiassa hallinto-oikeudessa tule arvioitavaksi, täyttyvätkö ympäristönsuojelulain 115 d §:n 2 momentissa tai eläinsuoja-asetuksen 3 §:ssä tarkoitettut edellytykset.

Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja hylkää ilmoituksen. Selvyiden vuoksi hallinto-oikeus toteaa, että asiassa ei ole ilmoituspäätöksen kumoamisella ja ilmoituksen hylkäämisellä ratkaistu sitä, voidaanko toimintaan myöntää ympäristölupa.

2. Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan

oikeudenkäyntikuluistaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan korvausvelvollisuuden kohtuullisuutta arvioitaessa voidaan lisäksi ottaa huomioon asian oikeudellinen epäselvyys, osapuolten toiminta ja asian merkitys asianosaiselle.

Kun otetaan huomioon asian tulkinnanvaraisuus, oikeudenkäynti ei ole johtunut viranomaisen selvästi lainvastaisesta ratkaisusta. Asiassa ei ole kohtuutonta, että valittaja joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulaki 174 § 1 momentti
Hallintolaki 39 §

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Kauhavan kaupunginhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli viimeistään **22.5.2025**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Janne Marttila ja Tanja Fagerhed sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Jenni Korpeinen.

Esittelijä Maiju Sulin

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös maksutta

Jäljennös maksutta

Peltolaituri Oy

Kauhavan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Kauhavan kaupungin terveydensuojeluviranomainen

Kauhavan kaupunginhallitus

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueLänsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto /
Ympäristölupavastuualue

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedotVaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>